

ARCHITEKTURA: Karlín

24.5.2011 neviditelnypes.cz / Architektura
Neviditelný pes, Zdeněk Lukeš

V sálech **Muzea hlavního města Prahy** na **Florenci** byla otevřena výstava věnovaná Karlínu - svérázné čtvrti, od jejíhož připojení k Praze uplynulo 130 let. Expozici, kterou autorsky připravil bývalý dlouholetý ředitel muzea dr. Zdeněk Míka, budete moci navštívit až do 21. listopadu. Mimochodem, sama budova muzea stojí ještě v katastru Nového Města, ale Karlín začíná doslova pár metrů na východ od něj.

Pro mne je Karlín srdeční záležitostí. Deset let jsem strávil za zdmi monumentálního barokního kolosu Invalidovny, kde byl mimo jiné umístěn archiv architektury Národního technického muzea (více o Invalidovně a její nezaměnitelné atmosféře [zde](#)). Když jsem pak v druhé polovině devadesátých let prováděl podrobný průzkum starých továren, vrátil jsem se do této pražské čtvrti znovu. Její historie je velmi zajímavá. V době, kdy se stavěla dle plánů Johanna Bernharda Fischera z Erlachu a Kiliána Ignáce Dintzenhofera Invalidovna, bývala tu ještě pole a louky. Z barokní éry tady dodnes zůstala ještě drobná kaplička bývalého hřbitova a na hranicích s Libní usedlost Sluncová. Napříč dnešním Karlínem vedla směrem na východ zhruba v ose dnešní Sokolovské ulice významná obchodní cesta a podél ní vyrůstaly zájezdní hostince (nejznámější - Hamburk - tu najdete dodnes). Na západní straně, hned za novoměstskými hradbami, býval morový hřbitov a klášter. V polovině XIX. století tu pak paradoxně vznikl zábavní park. A pak tu rostly jako houby po dešti manufaktury a později čím dál větší tovární areály. Městské hradby byly zbourány a z Karlína (pův. název Karolinenthal) se stalo jedno z průmyslových předměstí metropole, podobně, jako z Buben, Holešovic, Libně nebo Žižkova, rovněž v roce 1881 připojených k Praze.

V polovině předminulého století byl postaven Negrelliho železniční viadukt, který se na karlínské straně rozděluje. Vltava tu do konce 20. let minulého století tekla k místu, kde je dnes Pobřežní ulice (na starších domech se dají ještě objevit rumpály na vytahování zboží z lodí, které tu kotvily v karlínském přístavu). Pak bylo koryto řeky zasypáno a městská čtvrť byla rozšířena o území Rohanského ostrova. V Karlíně byla vytyčena pravidelná klasicistní uliční osnova a vyrostly nové dominanty: kasárny, radnice, sokolovna a hlavní chrám této čtvrti, zasvěcený Cyrilu a Metoději. Tuto novorománskou baziliku projektoval významný vídeňský architekt Karl Rösner a postavil Ignác Ullmann.

Typický dům v pozdně klasicistním stylu měl honosnou fasádu ukončenou štítem a balkóny s litinovým zábradlím. Do dvora byly umístěny pavlače se vstupem do malých bytů. Ve dvorech bývaly stáje. Továrny ale expandovaly stále víc, místy vznikla jakási nesourodá změť výrobních hal s továrními komíny z nejrůznějších dob. Jednotlivé společnosti postupně fúzovaly, až přežili jen ti nejsilnější: firma Breittfeld s firmou Götzl & Daněk, ta pak s vysočanskou Kolbenkou - tak vznikl kolos ČKD. Místa tu bylo ovšem málo, a tak se areály neustále přestavovaly a zahušťovaly.

Vedle klasicistního Karlína vznikl na přelomu XIX. a XX. století ještě Karlín secesní, jehož ústředním prostorem se stalo dnešní Lyčkovo náměstí s krásnou školou od architekta Josefa Sakaře. Ten tu také postavil karlínský Národní dům - dnes studio České rozhlasu Regina. Najdeme tu ale také domy významných architektů Osvalda Polívky, Aloise Čenského, Jiřího Justicha nebo Emila Králíčka... Konečně je ještě Karlín "panelový" ze 60. let, kdy tu vzniklo experimentální sídliště a kdysi populární hotelový dům, vedle něj pak první pražský supermarket. Jen území Rohanského ostrova zůstávalo dlouho prázdné. Léta se sem navážela zemina z metra, kdysi se počítalo, že se tu postaví olympijský stadion, když se v roce 1968 snilo o olympiádě v roce 1980. Stavět se tu bude až nyní. Jedinými připomínkami starých časů zde budou stará nádražní budova a opuštěná výtopna s komínem.

V posledních letech se Karlín zcela mění. Já ho pamatuji jako čtvrť dělnickou, se svéráznou atmosférou ošuntělé periferie a s typickými hospodami čtvrté cenové kategorie, s umouněnými kluky, hrajícími fotbal na četných plátcích. Dnes tahle atmosféra rychle mizí. Vyrůstají tu nové administrativní paláce, staré fabriky se přestavují na luxusní byty nebo kanceláře. Tak se tady objevují čím dál častěji mladí kreativci, posedávající v designových kavárnách, nebo byznysmeni v luxusních oblecích. Oba Karlíny - ten starý i ten nejnovější - se vzájemně prostupují. Naštěstí se na přeměně

čtvrť podíleli špičkoví architekti - a tentokrát zejména zásluhou klíčového investora Serge Borensteina - nejen z Česka. Tak se tu uplatnil světoznámý katalánc Ricardo Bofill (Corso Karlín), rakouská dvojice Baumschlager - Eberle (Cornloft), Ital Claudio Silvestrin (adaptace býv. výtopny), dále známé americké studio Kohn Pedersen Fox (Danube Palace), švýcarský atelier EM2N, který staví na rohu ulic Pobřežní a Šaldovy dům jako poctu českému architektonickému kubismu. Z českých studií je třeba připomenout Loxii, Šafer + Hájek nebo DaM, jejichž administrativní budova s kropenatým průčelím se právě dokončuje hned za Negrelliho viaduktem.

Karlín si díky zachování části industriální atmosféry určitý kolorit přece jen udrží. Teď je jen potřeba, aby se stavěly také normální domy pro normální smrtelníky a aby tu na břehu Vltavy vzniklo přírodní korzo s přirozeným přístupem k řece, což jinde v centru Prahy bohužel chybí.